טשערנאָוויצער בלעטער

אומאָפּהענגיקער אָרגאַן פאר פּאָליטיק, קולטור און ווירטשאַפט.

„Czernowitzer Bleter", Ziar independent pentru politica, cultura și economie. Redacția și Administrația: Cernăuți, str. Radu cel Mare 13. Plătibil și justițiabil la Cernăuți.	דערשיינט וועכנטלעך ○○○○○○ איינצל־עקזעמפּלאַר 5 ליי.	אבאָנאַמענט: 4 חדשים: 100 ליי, האַלבּיאָריק: 140 ליי, פאר א גאַנץ יאָר: 280 ליי. — אויסלאַנד: 4 דאָלאַר יערלעך. אַנאָנסן לויטן מילימעטער־טאַריף.

יאָרגאַנג I. | טשערנאָוויץ, דעם 26־טן אָקטאָבער 1929. | נר. 24.

גייסטיק־געזעלשאַפטלעכער באַנקראָט

צו די קהלה־וואַלן אין קעשענעוו.

נאָך דעם אומגעלונגענעם פּרוּוו אינם רעוואָלוציאָנערן 17־טן יאָר צו גרינדן אין קעשענעוו א דעמאָקראַטישע יידישע קהלה, איז די גרעסטע אין גאַנץ רומעניע יידישע באַפעלקערונג געבליבן אָן א אָרגאַניזירטע פאָרשטייערשאַפט און די באַדייטנדע צאָל יידישע קולטורעלע און פילאַנטראָפּישע אַנשטאַלטן זענען געבליבן אָפּהענגיק פון דעם אַלטן פאַרשימלטן צאַרישן קריפּל־„קאָראָבקע" — ספּעציעלע טאַקע אויף כשר־פלייש.

ווער און ווי אַזוי מ'האָט אָנגעפירט מיט אָט דער „קאָראָבקע" איז א קאַפּיטל בפני עצמו, דערצו נאָך זער א מיאוסער און טרויעריקער קאַפּיטל.

נאָר אָט האָט די ליבעראַלע רעגירונג אויסגעאַרבעט א געזעץ וועגן מינדערהייטס־קולטן, אויפן סמך פון וועלכן, אויך דאָס נישט אָרגאַניזירטע קהלה־לעבן פונם באַסאַראַבער יידנטום וועט באַקומען געוויילטע קהלה ראַטן און זיין קעשענעווער דעם ... זיך אָנגעהויבן קהל'ען...

די ציוניסטן האָבן אויסגענוצט א קאָאָפּעראַציוון צוזאַמענפאָר כדי אָרגאַניזירן א געמישט־נייטראַלען אָרגאַניזיר־קאָמיטעט צו די קהלה־וואַלן.

האָט דאָס אַרויסגערופן א שרעקלעכע אויפרעגונג ביי די אָרטאָדאָקסן און שפּיץ מיטן רב צירלסאָן און ס'איז באַלד אַנטשטאַנען א צווייטער אָרגאַניזיר־ביוראָ בראש מיטן גוט באַקאַנטן ביי אונז, אָנפירער פון דער „קאָראָבקע", ש. שור.

נאַטירלעך האָבן די דאַזיקע צוויי קאָמיטעטן געפירט א פאַרביסענעם קאַמף צווישן זיך, סיי פאַר דער העגעמאָניע אויף דער יידישער גאַס און סיי, וואָס ס'איז געווען נאָך וויכטיקער, בנוגע דער ווירקונג ביי די רעגירונגס־קרייזן וועגן דעם קהלה־רעגולאַמענט.

האָט דער דעמאָקראַטישער קאָמיטעט געמאַכט א צוזאַמענפאָר — רופט באַלד דער רב צירלסאָן זיין כלי־קדש צונויף.

שיקט איין ביוראָ א מעמאָריי צום קולטוס־מיניסטעריום — שפּרינגט אַרויס דאָס צווייטע מיט א פּראָטעסט.

...ביז מ'האָט זיך אַריינגעלעגט אין שלום און מ'האָט געשאַפן א געמיינזאַם ביוראָ צו מאַכן וואַלליסטן און לעצטנס — אויף כדי דורכפירן די וואַלן...

און מיט גרויסע שוועריקייטן, אָפּטמאָל, קאָמפּראָמיטירנדיקע פאַר ביידע צדדים, קאָמפּראָמיסן האָט מען דערצויגן די פאָרבאַרייטעניש־אַרבעט ביז דעם, אַז מ'האָט שוין באַשטימט די וואַלן אויפן 3־טן נאָוועמבער.

נאָר דאָ, ערשט ווייזן זיך אַרויס די רעזולטאַטן פון דער „פיינער געזעלשאַפטלעך־אַנאַרכישער ווירקונג" וועלכע ס'האָבן געהאַט די ביזאַנטיקע מושלים אויף דער יידישער גאַס.

די גרעסטע יידישע געמיינדע אין רומעניע, די הויפּט־שטאָט פונם באַסאַראַבער יידנטום, די רעזידענץ פונם רב־הכולל, וועלכע וואָלט באַדאַרפט דינען אַלס ביישפּיל נישט נאָר פאַר די באַסאַראַבער יידישע קהלות, נאָר אפשר אויך אין נאַציאָנאַלער הינזיכט, דער שכנותדיקער מאָלדאַווע, האָט פאָלקאָם באַנקראָטירט ביי די איצטיקע וואַלן.

ביי די וואַלן זעט מען לויט די צעטלען די הויך פונם געזעלשאַפטלעכן פאַרשטאַנד און נאַציאָנאַל־פּאָליטישע רייפקייט פון דער רעספּעקטיווער וואַלמאַסע, דער עיקר פון אירע פירער.

וואָסזשע פאַר א בילד האָבן מיר ביי די קעשענעווער קהלה־וואַלן?

קיין שפּור פון פּאַרטיי־פּאָליטישער אידעען — דיפערענצירונג!

די ציוניסטן מכל המינים פון די צעירי־ציון ביז די מזרחיים, אַריינגעכאַפּט אין דער מיט א פּאָר, אמת אָנגעזעענע פּערזאָנען, אָבער נישט קיין ציוניסטן, ווען אפילו סימפּאַטיקער! גייען מיט איין רשימה.

די אָרטאָדאָקסן האָבן עטלעכע צעטלען, מ'האָט זיך נישט אָנגעטיילט מיט די כבודים!

ועל כולם: יעדער ווינקל־קלויז, יעדע פילאַנטראָפּיש־באַקאַנטער ייד, וועלכער איז נישט אַריינגעפאַלן אין א ליסטע, אָדער דעם פּלאַץ וואָס מ'האָט אים געגעבן איז אים נישט אָנגעשטאַנען — האָט זיך געמאַכט שבת פאַר זיך — א צעטל: „עזרת־החולים", „סומך־נופלים", „עזרת־עניים" און נאָך אַנדערע ענלעכע „געזעלשאַפטלעכע" גרופּירונגען האָבן זייערע ליסטן ביי די וואַלן.

ס'איז פאַראַן זאָגאַר א רשימה אונטערן נאָמען „פּיעלע שי נעטע". ד. ה. אויף יידיש: „לעדער און שיך"...

ס'ווייזט אויס אַז די לעדערוואַרגער האָבן ספּעציעלע אינטערעסן ביי דער קהלה צו פאַרטיידיקן!

***

אַזוינע גרויסע אינטערעסן צו וואַלן, וואָלט מען געקאָנט מיינען, איז א באַווייז פון גרויסער ליבע צו יידישע אַנשטאַלטן. איז אָבער ליידער די ווירקלעכקייט א גאַנץ אַנדערע: נישט די אַרבעט אינטערעסירט די „קאַנדידאַטן", אָדער יעדנפאַלס די מערהייט פון זיי, נאָר די כבודים.

און וואָס ס'איז נאָך טרויעריקער, אַז אויך דער דעמאָקראַטישער טייל איז נישט בעסער און אויסער דעם „אַרבעטס־דעמאָקראַטיע"־צעטל וועט וואַרשיינלעך זיין נאָך א צעטל פון „קאָאָפּעראַטאָרן" א. א. וו.

דאָס דאָזיקע פּראָוואַל־בילד קאָן אונז שוין געבן די מעגלעכקייט פאָרשטעלן זיך די צוקונפטיקע קהלה־טעטיקייט: א פילאַנטראָפּישער אַנשטאַלט, וווּ פאַרשידענע „סומך־נופלים", „בקור חולים" און אַנדערע „פּראַקציעס" וועלן זיך רייסן איבערן בודזשעט פון דער פלייש־טאַקסע אונטערן אויפזיכט פון די אַלטע „קאָראָבקא"־בעלי־בתים.

איז אפשר נישט כדאי געווען די גאַנצע מי?!...

ז. בענין.

———

די היסטאָרישע באַדייטונג פון ייוו"א

צו דער 1־טער קאָנפערענץ פונם אינסטיטוט דעם 24–27 אָקטאָבער אין ווילנע.

פון פּראָפ. ש. דובנאָוו.

די ערשטע קאָנפערענץ פונם ייד. וויסנשאַפטלעכן אינסטיטוט אין ווילנע איז באַשטימט צו באַשליסן וועגן זער וויכטיקע קולטור־פראַגן, וויסנשאַפטלעכע אַרבעטן, וועלכע כ'קאָן נישט אָפּלענען מאַכן עס מיר אוממעגלעך פּערזענלעך זיך צו באַטייליקן ביים צוזאַמענפאָר, כ'האָב דערפאַר דאָס באַדערפעניש אַרויסצוזאָגן מיין אומפּאַרטייאישע מיינונג וועגן דער באַדייטונג, און ראָל פון דער נייער אָרגאַניזאַציע אינם גייסטיקן אויפבוי פון אונזער פאָלק.

אסך פון אונזערע קולטור־ווערטן זענען פאַרלוירן געוואָרן אינם כאָאָס פון דער וועלט־מלחמה און אין די רוסישע בירגער־קריגן. איינס אָבער איז געבליבן נאָך דעם מבול, נישט־באַשעדיקט, יאָ אפילו געקרעפטיקט: די לעבעדיקע יידישע שפּראַך, דער קולטור־אינסטרומענט, פון דער גרעסטער העלפט פון אונזער פאָלק אין אייראָפּע און אַמעריקע. נאָכן צעפאַלן זיך פונם גרעסטן יידישן צענטער און רוסלאַנד האָט זיך עס באַוויזן, וואָס פאַר אַן אומגעהייערע, פאַראייניקנדער כח ס'איז פאַרבאָרגן אין דעם כלי־זין פון אונזער נאַציאָנאַלן אייפבוי. הונדערט טויזנדע פון אונזערע ברודער, וועלכע זענען נאָך דורך מער גרעניצן פונאַנדערגעטיילט ווי פאַר דער מלחמה, וועלכע מוזן זיך באַנוצן מיט פאַרשידענע לשונות, זענען אימשטאַנד זיך צו פאַרשטענדיקן מיט אַן אייגענער פאָלקס־שפּראַך. יידיש האָט זיך גראָד איצט אַנטוויקלט צו אַן אינטערנאַציאָנאַלער, בעסער געזאָגט צו אַן אינטערטעריטאָריאַלער שפּראַך פון אונזערע אויף אַלע עקן פון דער וועלט צעשפּרייטע ברידער. די יידן פון וואַרשע, ריגא, קאָוונע, יאַס, ווין, בערלין, פּאַריז, לאָנדאָן, ניו־יאָרק, בוענאָס־איירעס און ריאָ־דע־זשאַניירא — בקיצור מיט אַלע ווינקלען פון דער וועלט, ווי ס'געפינט זיך א יידישער קיבוץ. הונדערט טויזנדע עקסעמפּלאַרן פון יידישע טאָגצייטונגען אין ביידע וועלט־טיילן זענען צייכנס פון דער דינאַמיק פונם יידישן לעבן אין דעם אַלטן מאַמע לשון, וועלכס ווערט אַלץ יינגער, שענער און רייכער. אויך יענץ לאַנד, וואָס האָט זיך אָפּגעזונדערט פון דער גאַנצער קולטור־וועלט, סאָוויעט־רוסלאַנד, האָט נישט געקאָנט אַדורכשניידן די פעדים, וואָס פאַרבינדן דאָס וועלט־פאָלק מיט אַלע זיינע טיילן.

ס'איז גאַנץ נאַטירלעך, אַז מ'האָט אין דער לעצטער צייט אָנגעהויבן אָנצוערקענען אַלץ מער דעם קולטור־כח פון יידיש און באַזונדערס אין די לענדער מיט נאַציאָנאַלע מיעוטים, וועלכע קעמפן פאַר א נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע. אַלץ ברייטער ווערט אין אייראָפּע די נעץ פון די שולן מיט יידישער אונטעריכטס־שפּראַך, אַלץ רייכער ווערט די ליטעראַטור און אַלץ מער ווערט די אייראָפּעאיש־געבילדעטע אינטעליגענץ צוגעצויגן צו דער אַרבעט מיטן פאָלק און פאַרן פאָלק. און ס'איז קיין וווּנדער נישט, וואָס מ'האָט אין דער לעצטער צייט אויך געשאַפן אין דער פאָלקסשפּראַך א צענטער פאַר יידישער וויסנשאַפט, וועלכע איז תמיד געווען א מאָנאָפּאָל פון העברעאיש אָדער א פרעמדער שפּראַך.

דער ייד. וויסנשאַפטלעכער אינסטיטוט מיט זיין צענטער אין ווילנא מיט זיינע סעקציעס און אָפּטיילונגען אין בערלין, וואַרשע, ווין, ניו־יאָרק א. א. וו. האָט אין די לעצטע פאָר יאָר אויפגעטון א גרויסע אַרבעט. פינף שטאַרקע בענד פילאָלאָגישע, היסטאָרישע און עקאָנאָמישע שריפטן, א צייטשריפט (פּנקס אין ניו־יאָרק) א ביבליאָגראַפישער יאָרבוך, אַן אַרכיוו מיט א מוזיי און ביבליאָטעק אין ווילנע — אַלץ דאָס האָט געהאָלפן שאַפן א גרויסע צאָל קולטור־טוער פון אַלע לענדער וועלכע פירן דורך די זאַמלונג פון עטנאָגראַפישן און היסטאָרישן מאַטעריאַל. אין דער לעצטער צייט איז מען אויך צוגעטרעטן צום בוי פון אַן אייגענעם היים, דעם יסוד פון א נאַציאָנאַלער אַקאַדעמיע אָדער אַן עפנטלעכן יידישן אוניווערזיטעט.

דאָס אַלץ איז נישט נוגע נאָר די יידישיסטן אָדער געוויסע פּאַרטייען — דאָס איז א פאָלקסעניין, איינע פון די וויכטיקסטע נאַציאָנאַלע אויפגאַבן פון אונזער צייט. איך זאָג עס אָפן: עס איז א טייל פון אונזער גרויסער נאַציאָנאַלער באַוועגונג, פון אונזער גייסטיקן רענעסאַנס. די פירער פון דער נייער אַקאַדעמישער אָרגאַניזאַציע טאָרן בשום אופן נישט קעמפן קעגן אַנדערע וויסנשאַפטלעכע אינסטיטוטן, מעגן זיי זיין אויף העברעאיש אָדער אין אַנדערע לאַנד־שפּראַכן. אין קיין שום מחנה טאָר נישט הערשן קיין שפּראַך־שאָוויניזם, ס'טאָר נישט זיין קיין מאָנאָפּאָל פאַר דעם אָדער יענעם לשון אַלס קולטור־אינסטרומענט, דאָס לעבן אַליין באַשאַפט זיך זיינע אינסטרומענטן. אויב ס'בילדעט זיך אין א"י א העברעאישער אוניווערזיטעט אַזוי מוזן מיר עס באַגריסן, ווייל דאָרט לעבט אויף די אַלטע נאַציאָנאַלע שפּראַך. אויב ס'שאַפן זיך אין אייראָפּע און אַמעריקע סעמינאַרן און אינסטיטוטן פאַר יידישער וויסנשאַפט אויף דייטש, ענגליש אָדער אַנדערע לשונות אַזוי מוזן מיר זיי באַטראַכטן אַלס לעבנסנויטווענדיקייטן. ווען אין וואַרשע ווערט איצט געגרינדעט א יודאַאיסטישער אינסטיטוט מיט פּוילישער שפּראַך אַזוי איז עס א נויטווענדיקייט פאַר די יידן וואָס רעדן פּויליש. אַלס מיסיאָנערן פון יידישער וויסנשאַפט מוזן מיר פאַר די יידן אַרבעטן, ווועמענס מאַמע־לשון ס'זענען די שטאַטס־שפּראַכן און זיי איבערגעבן יידישן תוכן אין א צוטריטלעכער פאָרם. מ'טאָר נישט פאַרגעסן אַז א סך פון די קלאַסיקער פון דער יידישער ליטעראַטור און יידישער וויסנשאַפט פון פילאָ ביז היינריך גרעץ, האָבן געשריבן אויף פרעמדע לשונות.

דאָס אַלץ מוז די נייע אָרגאַניזאַציע נעמען אין אכט. אָבער כאָטש אַזוי איז קלאָר, אַז ביי די איצטיקע פאַרהעלטנישן איז דער וויסנשאַפטלעכער רענעסאַנס אויף יידיש א היסטאָרישע נויטווענדיקייט. געווען ביי אונז רענעסאַנס־עפּאָכן א הויך אין דער אַלטער נאַציאָנאַלער שפּראַך אויך אין גריכיש, אַראַביש און דייטש און ס'זענען אויך געווען אָנהויבן פון א יידיש־רוסישער ליטעראַרישן רענעסאַנס, וועלכע זענען איבערגעריסן געוואָרן דורכן צוזאַמענברוך פון רוסלאַנד. ווי לאַנג דער רענעסאַנס וועט דויערן איז שווער צו זאָגן, אָבער פאַר יעדן פאַל וועט זי אַריינברענגען א דערפרישנדיקן שטראָם אין אונזער גייסטיק לעבן און צוריקלאָזן טיפע שפּורן, שוין דערפאַר ווייל די באַלעבונג האָט אירע וואָרצלען אין די ברייטע שיכטן פונם יידישן פאָלק.

(יט"א)

———

קאַרל קויטסקי

צו זיין 75־יעריקן יובל.

ניסט לאַנג ערשט האָט יעדער סאָציאַליסט, וואָס האָט זיך באַטראַכט אַלץ צוגעהעריג צו דער נייעסטער „ריכטונג‟ גערעדט מיט ביטול פון קויטסקין, וועלכער כאָטש זיין גאַנץ לעבן האָט ער מקריב געווען פאַרן פּראָלעטאַריאַט, איז אַריינגעוואָרפן געוואָרן אין א חרם, געמאַכט צו שאַנד און שפּאָט און באַצייכנט אַלס פאַרעטער פונדער אַרבעטערשאַפט.

זיין וועג פול ליידן דאַטירט פון אָנהויב פון דער מלחמה. די דייטשע ס. ד. איז דעמולט מיט פלאַטערנדיקע פאָנען אַריבער צו די פּאַטענטירטע פּאַטריאָטן. די סאָציאַלדעמאָקראַטישע דעפּוטאַטן האָבן באַוויליקט דעם פון גרויסקייטס-שגעון געטריבענעם ווילהעלם, די נויטיקע קרעדיטן און דאָס התלהבות פאַרן קריג איז ביי אייניקע פירער געווען אַזוי גרויס — אַז זיי האָבן — ווי דער דעפּוטאַט פראַנק — זיך געמעלדעט פריוויליק אויפן פראָנט כדי צו קעמפן קעגן „הויפּט-שונא‟ פראַנקרייך.

קויטסקי האָט זיך נישט געלאָזט פאַרשיכורן. שוין ביים אָנהויב פונם קריג האָט ער געפאָדערט אַז די ס. ד. פראַקציע זאָל זיך אָפּהאַלטן ביים באַוויליקן די קרעדיטן און שפּעטער, ווען ס'איז בולט געוואָרן די גאַנצע נידריקייט פון דער דייטשער רעגירונג אין די מלחמה-ענינים, האָט ער געפאָדערט אַז זיי זאָלן אָפּוואַרפן די קרעדיטן. זיין קול האָט זיך פאַרלוירן אין קריגס-טומעל. זיין ערליכע און קלוגע עצה האָט מען נישט נאָר נישט גענומען אין אכט, נאָר אין די אָנפירנדיקע קרייזן פון דער פּאַרטיי איז מען אים געוואָרן א שונא דערפאַר.

און אַז די פּאַרטיי האָט זיך אין יאָר 1917. געשפּאַלטן איז קויטסקי געווען איזאָלירט און אַליין. מיט דער נייגעגרינדעטער פּאַרטיי, די אומאָפּהענגיקע האָט ער נישט מסכים געווען און מיט דער אַלטער איז ער געווען צעקריגט. ס'איז אַזוי ווייט דערגאַנגען, אַז די פּאַרטיי האָט אים אָפּגערופן פון דער רעדאַקציע פון דער „נייע צייט‟, וועלכע ער האָט 35 יאָר רעדיגירט. מ'האָט אים אַוועקגעשיקט ווי א נישט-ערליכע דינסט. אַזוי אַרום האָט ער פאַרלוירן זיין טריבונע, פון וואַנעט אויס ער האָט פאַרשפּרייט דעם וויסנשאַפטלעכן סאָציאַליזם. ער האָט פאַרלאָזט דייטשלאַנד און זיך באַזעצט אין ווין ווי ער לעבט נאָך היינט נאָר [illegible] אַרבעט. ס'מוז אויסדריקלעך אונטערגעשטראָכן ווערן, אַז קויטסקי האָט קיינמאָל נישט געשטרעבט נאָך מאַנדאַטן און כיבודים און אַז ער האָט תמיד נאָר געוואָלט זיין א לערער פון דער אַרבעטערשאַפט. אין זיינע אומצייליקע ווערק האָט ער פּראָפּאַגירט די לערן פון מאַרקס און זיי געמאַכט צוטריטלעך פאַר די ברייטע מאַסן. אויך אין די לעצטע יאָרן האָט ער אַרויסגעגעבן א גרויסע וויסנשאַפטלעכע אַרבעט, וועגן „מאַטעריאַליסטישן באַנעמען די געשיכטע‟.

זיין קאַמף קעגן די באָלשעוויקישע מעטאָדן האָט אים צוגעצויגן א גרויסע שנאה פון ברייטע קרייזן, מ'האָט אים געשטעמפּעלט אַלס פאַרעטער און ס'איז אים געוואָרן צוטייל אן ענליכער גורל, ווי ס'האָט אים געהאַט מאַרקס אין יאָר 1850, ווען ער האָט אויפגעגעבן די האָפענונג, אַז ס'וועט זיך נאָכאַמאָל איבערחזרן די רעוואָלוציע. זיינע אייגענע פריינט האָבן אים דערפאַר שטאַרק באַקעמפט און עס באַטראַכט אַלס גרויסע אַפּיקורסות און אַלס פאַראַט. מאַרקס האָט געשריבן וועגן אָט דער צייט:

„דאָס צעטרעטן פון א רעוואָלוציע לאָזט איבער אין די קעפּ פון די, וואָס האָבן זי מיטגעמאַכט א טשאַד, פון וועלכן אַפילו שטאַרקע פּערזענלעכקייטן קענען זיך נישט באַפרייען און ווערן עבר ובטל. זיי קענען זיך נישט מער איינאָרדנען אין דעם טראָט פון דער געשיכטע. זיי ווילן נישט מער פאַרשטיין אַז די פאָרם פון דער באַוועגונג האָט זיך געענדערט, דערפאַר א שפּילערייַ מיט קאָנספּיראַציעס און רעוואָלוציעס, א קאָמפּראָמיטאַציע פאַר זיי אַליין און פאַר דער זאַך וועלכער זיי ווילן דינען‟...

מאַרקס איז דערפאַר געוואָרן פאַרלאָזט פון זיינע פריינט און ער שרייבט דעריבער:

„אויפן אָרט פון א קריטישער אויפפאַסונג גיבן זיי א דאָגמאַטישע, און שטאָט א נאַטוראַליסטישער אַן אידעאַליסטישע. שטאָט צו נעמען אין אכט די רעאַלע פאַרהעלטנישן, מאַכן זיי זייער ווילן צום טרייבנדיקן כח פון דער רעוואָלוציע. און דעמולט ווען מיר זאָגן צו די אַרבעטער: איר מוזט אַזוי פיל און אַזוי פיל קאַמפן דורכמאַכן, נישט נאָר כדי צו ענדערן די פאַרהעלטנישן, נאָר כדי איר זאָלט אייך אַליין ענדערן און פעאיק זיין צו דער הערשאַפט — זאָגט איר אין היפוך דערצו: איר מוזט תיכף איבערנעמען די הערשאַפט, אַז נישט מעגן מיר זיך לייגן שלאָפן‟.

סוף כל סוף האָט זיך מאַרקס געמוזט צוריקציען און לעבן איזאָלירט, פון אַלע — א חוץ ענגעלס — איז ער געווען אין גאַנצן פאַרלאָזט און נישט פאַרשטאַנען.

די געשיכטע חזרט זיך איבער. אין א פּאָלעמיק קעגן באָלשעוויזם שרייבט קויטסקי, אַז מאַרקס אויסשפּרוך אַז: „די געוואַלט איז די באַבע פון יעדער אַלטער געזעלשאַפט, וואָס איז טראָגנדיק מיט א נייער‟ ווערט היינט שלעכט פאַרשטאַנען און ער [illegible] מאַרקס פאַרגעסן אַז מ'מיינט נישט די געוואַלט פון די פויסטן אָדער באַיאָנעטן און אַז מאַרקס וואָרנט אויסדריקלעך דערפאַר נישט איבערצושפּרינגען נאַטירלעכע עוואָלוציע-מדרגות. אן אַקושאָר וועלכע באַנוצט זיך מיט צאַנגען צוליב אומגעדולד קען שוין ברענגען צום געווינען שטאָט אים ניינטן חודש אין פינפטן, אָבער די פרוכט וועט תיכף צוגרונד-גיין און די מוטער וועט מעגן דערציילן פון גליק אויב ס'וועט ביי איר נאָרמאַל אָפּלויפן און זי וועט נישט קראַנק ווערן. אַזוינע אַקושאָרן, וועלכע באַהויפּטן צו זיין די תלמידים פון מאַרקסן, מיען זיך איצט ביי דעם מוטערל רוסלאַנד‟...

וועגן פאַרלאַמענטאַריזם לייענען מיר ביי קויטסקין:

„דער נודנער מגע ומשא די פילע דרשות אין די היינטיקע פאַרלאַמענטן און מאַכן זיי זער קאַמיש און פאַרבעטן זיי אין דיסקוטיר-קלובס, צום באַדויערן איז דאָס נישט נאָר שולד אויף פאַרלאַמענטן. זענען אויף פאַרטיי-צוזאַמענפאָרן און פאַרזאַמלונגען נישט געהאַלטן געוואָרן איבעריקע דרשות? און וויפיל פון די וואָס באַצייכענען די פאַרלאַמענטן אַלס דיסקוטיר-קלובס, זענען אַליין מער ווי פוסטע בעלי-דרשנים.

אויב דער פאַרלאַמענט האָט ביז היינט ווייניק באַפרידיקט דעם פּראָלעטאַריאַט אַזוי נישט דערפאַר ווייל די פאַרלאַמענטאַרישע אינסטיטוציע טויג נישט, נאָר ווייל די אַרבעטערשאַפט איז נאָך צו שוואַך‟.

וועגן דער דיקטאַטור מיינט קויטסקי:

„די דיקטאַטור איז א פאָרם פון שטאָט, וועלכע לאָזט נישט צו די לויט קאָנסטיטוציע-מעגלעכע אָפּאָזיציע קעגן דער שטאַטס-געוואַלט און וועלכע דערהייבט די מושלים איבער די געזעצן פונם שטאָט, וועלכע זענען נאָר פאַראַן פאַר די אַנדערע בירגער אָבער נישט פאַר די דיקטאַטאָרן, זיי מעגן טון מיט דער באַפעלקערונג, וואָס זיי ווילן‟... ער ווייזט ווייטער נאָך, אַז אין רוסלאַנד קען מען נישט רעדן פון א דיקטאַטור פונם פּראָלעטאַריאַט און נאָר פון א דיקטאַטור מצד די פירער: „וועלכע איז מעגלעך א דאַנק דעם איינציקן אַפּאַראַטוניזם, וואָס האָט כדי צו בלייבן ביי דער מאַכט זיך אָפּגעזאָגט פון די וויכטיקסטע פּרינציפּן. פאַראַן רעגירונגס-פאָרמען, וועלכע קענען נישט גיין האַנט אין האַנט מיט א קאַפּיטאַליסטישן אויפבלי, אַזוי איז דער אָריענטאַלישער דעספּאָטיזם און אויך, א מאָדערנע אָפּצווייג דערפון, וועלכער באַהאַלט זיך אונטערן שיין פון א דיקטאַטור פונם פּראָלעטאַריאַט. און אַזוי לאַנג ס'האַלט זיך דיקטאַטור וועט רוסלאַנד אַלץ טיפער פאַלן, טראָץ אַלע קאָנצעסיעס צו די קאַפּיטאַליסטן. די דיקטאַטור איז א קאָנטראַסט נישט נאָר צום אינדוסטריעלן קאַפּיטאַליזם, נאָר אויך צום דעמאָקראַטישן סאָציאַליזם וועלכער קאָן נאָר אַרויסוואַקסן אויס א גוטאַנטוויקלטן, בליענדיקן און נישט פון א איינגעשרומפּענעם קאַפּיטאַליזם...

גלייכצייטיג מיטן פּראָלעטאַריאַט וואַקסט די דעמאָקראַטיע — אַזוי וועט אויך זיין דער נאָרמאַלער וועג צו דעראָבערן די פּאָליטישע מאַכט פאַרן פּראָלעטאַריאַט, דער וועג פון דער דעמאָקראַטיע‟...

אָט דאָס זענען קויטסקיס געדאַנקען.

קויטסקי האָט דערלעבט דעם נצחון פון זיינע אויפפאַסונגען. די צייט איז געווען פאַר אים און אַזוי קערט מען זיך צוריק אום צו אים. היינט איז ער ווידער די אויטאָריטעט פונם וויסנשאַפטלעכן סאָציאַליזם. פאַר פינף יאָר בשעת זיין 70-יעריקן געבוירן-טאָג האָט די אינטערנאַציאָנאַלע אַרבעטערשאַפט געפייערט דעם יום-טוב.

און איצט אַז קויטסקי איז געוואָרן דעם 16-טן אָקטאָבער 75 יאָר, האָט דער גאַנצער אינטערנאַציאָנאַל זיך גענייגט פאַר דער ריינקייט פון זיין אַנשויאונג און פאַר לויטערקייט פון זיין פּערזענלעכקייט און אויך מיר שיקן אים פול דרך־ארץ און יראת-הכבוד, אונזערע גרוסן און ברכות.

הײנריך דעליגדיש.

וויסנשאַפט און לעבן

באַמערקונגען צום ווילנער צוזאַמענפאָר.

מיר דער היינטיקער דור-יידן, האָבן א גרויסן יראת הכבוד פאַר וויסנשאַפט, אָבער נישט פאַר איינענער, נאָר פאַר פרעמדער וויסנשאַפט. אמאָל אָבער געווען א צייט, ווען מ'האָט געגלייבט אַז די יידן, וואָס זיצן יומם ולילה און לערנען, — זיי זענען עס די, וואָס, דערהאַלטן דעם קיום פונם יידישן פאָלק.

היינט-זשע, האָבן מיר יידן א גאָר אַנדערן קוק אויף דער דאָזיקער זאַך. נאָר, ווען מיר הערן אַז דער אָדער יענער ייד פאַרטיפט זיך אין גמרא ופוסקים, געבן מיר א שמייכל, ווי איינער זאָגט: נאַרישקייט!

אינטערעסאַנט איז אָבער, אין היפוך צו דער דאָזיקער אויפפאַסונג, אונזער קוק אויף דעם ווערט פון דער וויסנשאַפט ביי די אומות העולם; פאַר זייער וויסנשאַפט האָבן מיר גאָר גרויסן יראת-הכבוד, און מיר האַלטן טאַקע, אַז ביי געוויסע קולטור-פעלקער, איז עס די וויסנשאַפט א טייל פונם מקור, וואָס דערהאַלט, זיי ביים לעבן. נאָכמער, מיר האָבן, למשל דרך-ארץ פאַר דעם דייטשן געלערנטן — אַנב אַליין א ייד!, — ווען ס'האָט זיך איינגעגעבן אַרויסצובאַקומען קונסט-מיסט פון דער פּשוטער לופט, — אַן ערפינדונג, וועמענס נוצלעכקייט פאַרן פּראַקטישן לעבן ס'איז גענוג קלאָר, — נאָר אַפילו אַזאַ מין אַנטדעקונג, ווי, למשל, אַז די בלעטער פון ווערבעס פאַרמאָגן נערוון, וואָס האָבן, כמעט, דיזעלבע פונקציע ווי די נערוון-סיסטעם ביי מענטשן, — אויך אַזוינע דערגרייכונגען פונם מענטשלעכן מח ווערן אויפגענומען ביי אונז מיט גאָר גרויס אינטערעס און באַוואונדערונג.

מיט איין וואָרט: אויף דעם זעלבן סאָרט וויסנשאַפט לשם וויסנשאַפט, פאַר וועלכער מיר פאַלן צו מאָל כורעים, ווען זי שטייט איינביי יענעם, קוקן מיר אַראָפּ, און טאַקע מיט א שטיקעלע בטלהיש אויך, ווען ס'האַנדעלט זיך וועגן אונזער איינענער דורות-אַלטער וויסנשאַפט פונם יידישן פאָלק.

פון וואַנעט נעמט זיך אַזאַ מין באַציהונג און וואָס זענען אירע סבות?

אינם 11-טן און 12-טן יאָרהונדערט, זענען עס די יידן געווען די, וואָס האָבן געבראַכט קיין אייראָפּע די דערגרייכונגען פון דער אַמאָליקער גריכישער און דעמולטיקער אַראַבישער וויסנשאַפטן. די באַגרינדער פון די ערשטע אוניווערזיטעטן אין אייראָפּע ווי מאָנט-פּעליע, פּאַריז, בולאָניא, זענען עס גע-

טעאַטער

„איך און דו‟.

אָפּערעטע אין 3 אַקטן פון באָריס טאָמאַשעווסקי, מוזיק פון רומשינסקי, באַאַרבעט פון זאָהן-פּאָליאַקאָוו, געשפּילט פון ב. טאָמאַשעווסקי און רות רענעע.

טאָמאַשעווסקי איז נישט מאָדערן, וואָרום ווען יאָ, וואָלט טאָמאַשעווסקי דער אַקטיאָר אָפּגעטון א שפּיצל טאָמאַשעווסקי דעם מחבר, און איבערגעביטן דעם נאָמען פון דער פּיעסע, אַז דאָס האָט ער זיך נישט באַדאַרפט צעברעכן דעם מח אויף אויפצוגעפינען א קנאַקנדיקן נאָמען. ס'נאָר געווען גענוג אַריבערצוגיין אויף לשון-רבים, אַנשטאָט „איך און דו‟ האָט ער באַדאַרפט אַנאָנסירן „מיר און איר‟, און דאָס וואָלט אַמבעסטן אויסגעטייטשט: „מיר אַמעריקאַנער‟ קאָנען זיין אַזוי אָריגינעל, אַז „איר אייראָפּייער‟ זאָלט נישט האָבן וואָס צו פאַרשטיין.

ווען מיר פאַרטראַכטן זיך (מ'מוז זיך ערשט פאַרטראַכטן) קומען מיר צום אויספיר, אַז דער מחבר האָט דאָך עפּעס אויסן געווען, עפּעס א געדאַנק האָט געשוועבט פאַר זיינע אויגן, נאָר ס'איז אים נישט געלונגען דעם דאָזיקן געדאַנק אָרנטלעך אָנצוטון. כדי א אידעע אַרויסצוברענגען בולט, האָבן מיר געמוזט זען א האַנדלונג אינטערפּרעטירט פון א טעאַטער-אַנסאַמבל; און א אָפּערעטע אָנגעפּולט מיט ימים-נוראים-תפילות און יאָר-צייט-קדישים, געשפּילט פון בלויז צוויי מענטשן. — נישט קיין נפקא-מינה צי גוטע, צי שלעכטע — קאָן אונז נישט דערוואַרעמען. אַזוי ווייט וועגן דער פּיעסע, אַנדערש אָבער לאָזט זיך רעדן וועגן דעם שפּילן. טאָמאַשעווסקי, דער געטרייער אָפּהיטער פון דעם אַלטן שטאַם, איינער פון די מאָהיקאַנער פון דער גאָלדפאַדען-גוואַרדיע לאָזט אין יעדער באַוועגונג זיינער דערקענען, אַז ער איז עס געווען דער פיינער אינטערפּרעט פון די גאָלדפאַדען-, ליבין און גאָרדין-העלדן, און שטייט אָבער איצט אויך נישט אָפּ. ער טוט זיך „א שפּיל אָפּ‟ אויף עכט אַמעריקאַנער אויפן 5 ראָלן, איינע פאַרשידן פון דער אַנדערער און וואָס פאַר א טיפּן ער צייכנט. באַזונדערס זאָל דערמאָנט ווערן דויד וועלוואָלע, עפּעס א נישט דערבאַקענער אַלטער בחור, וועלכער איז ביז גאָר געלונגען איבערגעגעבן געוואָרן. איבעראַשט בלייבט מען הערנדיק רות-רענעע, א זינגערין פון ערשטן ראַנג, ווי פרעמד די תפילות אין דער אָפּערעטע זאָלן נישט קלינגען, קאָן מען זיי דאָך הערן און הערן, ווייל רות רענעע זינגט זיי. לאָמיר האָפן, אַז רות-רענעע וועט איר אַזוי פיינע שטים פאַרווענדן פאַר עפּעס רעכטס, און וועט אונז להבא פאַרשאַפן א גאַנצן תענוג.

א גאָר וואַרעמען יישר-כח פאַרדינט זאָהן-פּאָליאַקאָוו. וואָס מער מיר באַקענען זיך מיט זיינע שאַפונגען, אַלץ מערער ווערן מיר געוווירע, ס'אַרא קאָמפּאָזיטאָרישע פעאיקייטן ער פאַרמאָגט. זיין איצטיקע אָוווערטיורע וועט אונז לאַנג בלייבן אין זכרון. אויב מיר האָבן דאַסמאָל פאַרנומען אַזוינע פיינע געלייטערטע טענער אין רומשינסקיס מוזיק, איז עס צו פאַרדאַנקען זאָהן-פּאָליאַקאָוו, וועלכער האָט זי געשמאַקפול באַאַרבעט.

מישע וואָהל.

„גאָלדענע חלומות‟.

אָפּערעטע אין 3 אַקטן. מוזיק: רומשינסקי; רעזשי: זיידערמאַן. מוזיק-לייטונג: קאַפּעלמייסטער מאַרצל.

מ'האָט געקאָנט קלויבן נחת: א פול געפּאַקטער זאַל, מיט יידישע יידן און פרויען, וועלכע זענען געקומען אין פּאַוויליאָן-טעאַטער צו פאַרווייַלן זיך א פּאָר שעה ביי א יידישער אָפּערעטע און האָבן געשעפּט עונג יום-טוב.

דאָס זענען געווען, אַזוי צו זאָגן, יידן פון א גאַנץ יאָר, נישט קיין יידישיסטן, קולטוריסטן, אָדער סתם „איסטן‟, מחמת אַנדערש וואָלטן דאָך געפּוסטעוועט די בענק פון דעם פּאַוויליאָן-טעאַטער און די דירעקציע וואָלט דעמולט אַרויס בשן-ועין פון די פאַרשטעלונגען.

דער ספּור-המעשה? א טיפּיש-יידישע אָפּערעטע מיט אַלע פּרטים. עפּעס רעדט מען האַלבע דבורים, ס'גייט אַרום אין בלאָנדזעניש דער טאַטע, אַנדערש מיינט-טראַכט דער זון, א שווענגערין חלומט וועגן א גליקלעכער פּאַרטיע מיטן שוואָגער, וועלכער וואַרפט אַן אויג אויף דעם שניידערס מיידל, וועלכע האָט ליב דעם טאַטנס זון — אַן אמת'ער חד-גדיא-פּלאָנטער ביז ס'קומט דער פינאַל אינם דריטן אַקט און איז פּותר אַלע חלומות.

דאָס שפּילן? א גאָר געלונגען פּאָרל זענען עס געווען וואָלפּנזאָן און גליקמאַן (די שלימזל'דיקע שכנים בערל-שמערל), וועלכע דערמאָנען אונז אין דעם שיינעם מעשה'לע פון די ברידער גרים, מיט דעם עזל, קאַץ און האָן, וואָס זענען דורכן פענסטער אַריינגעפאַלן צו די דערשראָקענע גזלנים אין זאַל-דירה אַריין און אָנגעמאַכט דאָרט א גאַנצע מהומה.

די חנ'עוודיקע הנה לערנער, (יהושיעלע) האָט אונז דערוויזן, אַז זי איז טאַקע א מזיק אויף אַלע כלים, נישט נאָר אין פרויען-ראָלן. דאָס קלאַסישע מלמד-זכות זיין פונם באַרדיטשעווער רב טויגט אויף, ווען מ'הערט יהושועלע—לערנער מאַכן מיטן פינגער: „הע ווען ער זאָל זיין פון אונטן און איך פון אויבן, אָ דעמולט...‟

יאַקובאָוויטש (ניסן חזן) איז געווען גוט ביז אַראָפּ. א שאָד נאָר, וואָס ער גייט פאַרלוירן פאַר דער — דראַמע.

אש (דער שניידער) וואַרפט זיך אין די אויגן אַריין. לטובה דאַרפן אויך דערמאָנט ווערן די פרוי וואָלפּנזאָן (כלה) און פרוי פּאַכלער (פרידה).

און אַחרון אַחרון — זיידערמאַן-יצחק. ער האָט מיט זיין זים זינגען באמת באַשיינט דאָס גאַנצע שפּילן. א יישר כח אים פאַר די מינוטן פון יום-טוב'דיקער שטימונג, וואָס ער האָט אונז פאַרשאַפט.

צום סוף איז כדאי צו דערמאָנען א פּאָר ווערטער וועגן דער אַרכיטעקטאָניק פון דעם שטיק. אין דעם 3-טן אַקט, למשל, דערקענט מען נאָך אַפילו די פאַרסטריגעס, מיט וועלכע ער איז צוגעטשעפּעט צו די ערשטע צוויי.

וואָס איז נוגע זיידערמאַנס קופּלעטן אין לעצטן אַקט, וואָלט מען זיי גאַנץ רוהיק געקאָנט אַריבערנעמען אין דעם צווייטן, און די זאַך וואָלט דערפון גאָרנישט געליטן. אָבער ווער קאָן דאָס דערגרונטעווען דעם „שאַפונגס-פליה‟ פון א ייד. אָפּערעטן-מחבר...

די מוזיק אונטער דער לייטונג פון קאַפּעלמייסטער מאַרצל — גאַנץ האַרציק.

[m]

וועגן תלמידים פון ייד. הכמים. מיר קאָנען אָנרופן נישט ווייניק נעמען פון יידישע געלערנטע צו יענער צייט, ווי למשל, ר ד " ק (ר' דוד קמחי), ר' י ה ו ד א א ב ן ת י ב ן, דער רד"ק'ס איידעם, וואָס איז געווען דער גאנצער בעל־יועץ פון קייזער פרידריך דעם צווייטן א. א.

ס'איז שוין א מין טראדיציע פון אלע צייטן, אז מיר שטייען תמיד אין קאָנטאַקט מיט דער אלגע־מיינער וויסנשאפטס־וועלט ווי, למשל, די תנאים און אמוראים בשעתם.

ס'איז וויכטיק צו דערמאָנען, אז דער IV־טער לאטעראנישער קאָנציל אין יאָר 1215 האָט אריינ־געלעגט אין חרם כריסטלעכע, געלערנטע וואָס חברן זיך מיט די יידישע געלערנטע, וואָס זענען די פארשפרייטער פון כפירה־געדאנקן און הערעזיעס אין די רייען פון די קאטוילישן. דעמולט הויבט זיך אָן די איזאָלאציע פון דער יידישער וויסנשאפט און די גרויסע קייט פון רדיפות אויף יידישע געלערנטע אין אויפן יי־ישן בוך.

געפונענדיק זיך אין אזא שווערן מצב, איז די יידישע וויסנשאפט געווען געצוואונגען צו שאפן יענע פארטיידיקונגס־פּאָזיציעס קעגן די סכנות, וואס האבן איר געדראָט מצד דער הערשנדיקער קירכע.

זיי, די יידישע געלערנטע האבן גע־האט צו דערפילן א גאר וויכטיקע נא־ציאָנאלע און דערהאלטנדיקע שליחות.

אין דער זעלבער צייט, ווען די יידן זענען גע־ווען געצוואונגען אָפּצוציִמען זיך אין אייגענע ד' אמות, זאָרגנדיק פארן קיום פון זייער פאָלק, האט די אל־געמיינע, נישט־יידישע וויסנשאפטס־וועלט געמאכט גי־גאנטישע שריט אויפן וועג פון איר אנטוויקלונג, און אזוי ארום, האט זיך א וואקל געטון די קאנאָניזירטע מיינונג, אז די טעאלאגישע באגרינדונג פון דער וויסנ־שאפט, איז די איינציק־ריכטיקע, וואס האט געבראכט צו דער נאטור־וויסנשאפטלעכע פונדאמענטירונג פונם מענטשלעכן, נישט־יידישן דענקען. די יידן, ווידער, זייענדיק איזאָלירט פון דער ארומיקער וועלט, האבן זיך געהאלטן שטאָל און אייזן ביי די יסודות פון דער טעאָלאָגיע, און נישט מיטגעמאכט די אלע אנטוויק־לונגס־עטאפּן פון דער גאנצער וועלט.

אנב, היינט האבן מיר זיך שוין אביסל אויסגע־ניכטערט, און געקומען צו דער הכרה, אז די נאטור־וויסנשאפטלעכע מעטאָדע פון וועלט־באנעמונג, איז נישט מער, ווי א יי נ ע ר, אבער נישט ד ע ר אנשפארער, וואס פארהעלפט דעם מענטשלעכן גע־דאנק אין זיין דראנג צו דערגרייכן א העכערע און בהשלמה־דיקערע מדרגה אויפן גייסטיקן ליטער.

און ווען ס'זענען אויסגעבראָכן געוואָרן די נ־א־טעס פון דער גייסטיקער תפיסה, און וועלכער די יידישע וויסנשאפט האט געשמאכט במשך פון אזוי פיל יאָרן, און זי איז ארויס אין דער גרויסער וועלט, האט זי געקוקט אויף די אלע דערגרייכונגען פון דער וויסנשאפט, מיט פארווּנדערונגס־אויגן, זייענדיק פ ו ל־ש ט ע נ ד י ק דעזאָריענטירט אין דעם, וואס קומט פאָר ארום איר.

דער יידישער שכל און דער יידישער שארפער מח זענען, אבער, נאָך דעם אלעמען געבליבן אלץ פריש און שאפונגס־פעיק, ווי עס האט אונז דא, צוריק מיט עטלעכע יאר באוויזן דער באלערנדיקער ביישפיל מיט די יידישע פליטים פון גאליציע, וואס האבן תיכף, נאָך זייער אָנקומען קיין ווין אין אנהויב פון וועלט־קריג, תופס געווען די דעמולטיק־ שווערע, ווירטשאפטלעך־עקאָנאָמישע לאגע און גאר א סך פאר־האלפן צום רעגולירן פונם עקאָנאָמישן קריזיס אין ווין, אין דער צייט, ווען די ווינער גופא, וואס האבן נישט געלערנט אין קיין ישיבות און געווען ביי זיך אין דער היים, זענען עס נישט געווען בכח צו טון.

מ'קאן דעריבער ווערן אויסער זיך, ווען מ'גיט זיך אָפּ א שטיקאלע חשבון־הנפש וועגן מהות פונם בטול־היש'ידיקן צושאקלען מיטן קאָפּ, ווען מ'זעט איימיצן פארטיפן זיך אין די היכלות פון אונזער רייכער, טויזנט־יאָריקער, אמת אין פארגלייך מיט דער ארומי־קער, אייראָפּעאישער אביסנקאלע אָפּגעשטאנענער, קולטור.

מיר לאכן אוים אן א יי ג ע נ ע ם, א געפייניקטן, חעמען א ו נ ז ע ר ע ש ו נ א י ם האבן גאנצע יאָר־הונדערטער געהאלטן אין תפיסה? און ס'דערמאנט זיך א מוסר־השכל'דיקע מעשה פון פאר־דריי־יאָרן. דעמולט האט דער רומענישער אמבאסאדאָר אין ווין, באדויערנדיק די טראגישע געשעענישן פון אָראדעא־מארע מוסיף געווען בתוך כדי־דבור, אז מ'מוז דאָך געפונען א שטיקל זכות, וואס איז אפשר געווען דער גורם פונם „פאָלקס־אויסבריך" קעגן די יידן, וואס זענען פאַרט פרעמדע און פארנעמען זיך ס'ריב מיט הענדלעריי.

וואָלטן מיר אבער געהאט אן אמת־יידישע וויסנ־שאפט, וואלטן מיר געווען ביכולת צו דערווייזן דעם שליח פון דער רומענישער מלוכה, אז די ווערסיע, וואס וויל אונז מזכה זיין מיטן נאמען פרעמדע, איז א ווילקירלעכע און אז ס'זענען פאראן היסטאָרישע דאָקומענטן, וואס קאָנען דערווייזן, אז מיר זענען דא אפשר גאר עלטערע תושבים פון די רומענער אליין.

ס'וואָלט אויך דעמולט געווען מעגלעך צו דער־ווייזן, אז מיר האבן דא דערפולט אויך אנדערע שליחותן, חוץ סתם־הענדלערישע.

אויף יעדן שריט און טריט באווייזט אזוי ארום גאנץ בולט די נויטיקייט פון א ריין יידישער וויסנ־שאפט, וואס זאל אונז דינען אלס כלי־זין אין דער מלחמה קעגן אונזערע שונאים.

ד"ר. מ א ק ס ד י א מ א נ ט.

בוקאָווינער יידישע פּאָליטיק

א נייע פארטיי.

אין דער טשערנאָוויצער טאָג־פּרעסע איז געווען צו לייענען די קורצע ידיעה, אז א גרופּע יידישע פּאָליטיקער האָט זיך אָפּגעשפּאלטן פון דער „איינ־הייטס־פּארטיי" און וויל גרינדן א נ יי ע: פאַר די פּאָליטישע און ווירטשאפטלעכע אינטערעסן פונם יידישן בירגערטום... די גרופּע איז א רעשט פונם אמאָליקן אָפּגעשפּאלטענעם פליגל פון שטרויכערס נאציאָנאל־פאריין, וועלכע זענען ביז איצט געווען „עבנעריאנער" און ווילן עס מער נישט זיין.

די נייע גרינדונג צווינגט אונז צו מאכן אינווענ־טור און צו פארטראכטן זיך וועגן דעם, וואָס מיר האָבן ביז איצט פארטייען, גרופּעס און אָרגאניזא־ציעס אינם בוקאָווינער יידישן בירגערטום, אָן שטרע־מונגען און פירעכצער און פעסטצושטעלן דעם ביז איצט דערגרייכטן טיפ־שטאנד אויף דעם משופּעדיקן וועג אראָפּ.

נישט נאָר יעדע פאר־וואל־צייט שאפט נייע פאר־זאָרגערס און „פּארטייען" נאָר יעדע „נאָך־וואל־צייט". די נישט באפרידיקטע אמביציעס און גלוסטונג נאָך כיבודים, שאפט זיך קלייזלעך און נאָכלויפערס פונם היינטיקן אָדער מאָרגיקן פריץ. און פּראָגראמען?

דאָס איז שוין גאָר נישט וויכטיק — און כאָטש ס'פירט זיך זייט יואָכן א דיסקוסיע אינם ציוניסטישן לאגער וועגן א ביצה שנולדה ביום טוב, געניצט עס פון פוסטקייט פון די נייע און אלטע פּראָגראמען און מ'באווארפט זיך פון ביידע זייטן מיט ווערטער אונטער וועלכע ס'איז נאָר פאראן פערזענלעכע שנאה, אָבער נישט קיין תוכן און קיין פּאָליטישע פּראָ־גראמען.

פאראן די „טאָטאליטעטס־ריכטונג" (אונזערער א טערמינוס) די וואָס ווילן אלץ, סיי ציוניזם סיי לאנד־פּאָליטיק, סיי קולטור־ארבעט, מאכן אליין און אויך סאָציאלע הילף, וועלכע פּרעטענדירן אויף די כיבודים פון די ביידע טעטיקייטס־געביטן, וועלכע ווילן נישט אנערקענען קיין גרעניצן אנווייזנדיק אויף ענלעכע פּארטייען און פּוילן. דאָס איז די אָפיציעלע „איינ־הייטס־פּארטיי".

קעגן דעם קעמפט א גרופּע, וועלכע האָט א דייטשן אָרגאן — א שטארקער כלי זין פארן בו־קאָווינער שלאכמי־געביט, א פענסטער צו דער גאס ארויס, וואוהין מ'קאָן אלץ ארויסשרייען, — וואָס וויל נישט צולאָזן, אז מ'זאָל פארמישן דאָס ריינע גאָלד פון דער ציוניסטישער פּאָליטיק מיטן גראָען אייזן פון דער טאָג־טעגלעכער ארבעט פארן פּארלאמענטס־וויילער. זי האָט א פּראָגראם פון „ט א ר ב ו ט" און פון „צ י ו נ י ס ט י ש ע ק אָ פּ ע ר א ט י ו ו ן" און וויל באזונדערס די ה ע ב ר א י ז י ר ו נ ג פונם גאנצן יידישן לעבן אלס די הויפּט־אויפגאבע. דאָס מחלוקת האלט שוין גאנץ ווייט און ס'איז שוין דאָ וואָס צו לייענען פון דעם קאָנטרא יענעם און יענעם פון דעם.

אקעגן די צוויי ערשטע ציוניסטישע גרופּעס איז דאָ א דריטע, וועלכע זענען אָרטאָדאָקסאלע הערצ־ליסטן, געוועזענע פירערס און מיטארבאטערס פון דער א־ינהייטספּארטיי און איצט אראָפּ אויף אן אנדערן וועג פארקראָכן אין די ווינקענדיקע פעלדער פון די א. ע. ר. און מיט מער נטיה צו אייזשענסי־מעשים און אייזשענסי־פּאָליטיק.

פאראן א פערטע, די ווידערשפּעניקע אין דער איינהייטס־פּארטיי, וועלכע ווילן טאקי יאָ ציוניזם מיט לאנד־פּאָליטיק אָדער די מישונג זאָל זיין נאָך אן אנדערן רעצעפּט, און באזונדערס די פּארטייאונג פון מאנדאטן אנדערש.

און איצט האָבן מיר א פינפטע, וועלכע וויל נאָר ראטעווען די ווירטשאפטלעכע און פּאָליטישע אינ־טערעסן פונם יידישן בירגערטום, וועגן ציוניזם וועלן זיי זיך ערשט דעקלארירן...

כדי מ'זאָל נישט ארויס פונם חשבון באמערקן מיר, אז די אלע גרופּעס זענען נאָר אנטשטאנען פון דעם זשמענקאלע אלגעמיינע ציוניסטן, אויסצורעכענען די איבריקע בירגערלעכע „פּארטייען" איז נישט לייכט, ווייל פון שטרויכערס גרופּע זענען אויך געוואָרן א פּאָר אָרגאניזאציעס א. א. וו.

דער נול־פּונקט איז דערגרייכט. העלפן וועלן נישט קיין ציוניסטישע באנק־קאָאָפּעראטיוון און נישט „ט א ר ב ו ט" נאָר ט אָ ר ב ע ס פאַר די מאנדאטן־בעטלערס און מאנדאטן־נאָכלויפערס. און ווער ס'וועט אויסשנאָרן כיבודים דער וועט האָבן א פּארטיי...

ה. ל.

נאָטיצן

אינקוויזיציע־מעשים.

באלד. ווערט עס א יאָר זייט די דעמאָקראטישע רעגירונג זיצט ביים זשאָלוב פון דער מלוכה. מ'גרייט שוין צו פאראדעס צו די פייערן און דאָך געשעט אלע מאָל עפּעס דאָ און דאָרט, וואס דערמאנט אן די שווערסטע צייטן פונם רעאקציאנערסטן רעזשים! דאס אומשולדיקע פארגאסענע בלוט פון לופּעני שרייט נאָך נקמה, די דעמאקראטן אבער האבן נאָך נישט קיין צייט געהאט צו פארענדיקן די אנקעטע... און איצט ווידער א הימלשרייענדיקער פארברעכן, אן אויספארשונג פון דער בוקארעשטער סיגוראנצא, וועלכע, אז מ'לייענט דערפון דאכט זיך, אז ס'האט זיך אויפגעמישט א בלאט פון דער שפּאנישער אינ־קוויזיציע־געשיכטע און ס'לייגט זיך איינע פון טאָר־קוועמאדאס שוידערהאפטע מארטערן אן א הערע־טיקער.

שאול סאלאמאן פון יאס איז ארעסטירט געוואָרן אלס קאמפּליצע פונם אטענטעטער נאלדענבערג. דער ריכטער האט אבער פעסטגעשטעלט, אז ער איז גאנץ אומשולדיג און איז באפרייט. פארדעכטיק איז געווען זיין שוואכקייטס־צושטאנד און זיין צע־שלאָגענער קערפּער און הערט וואס סאלאמאן האט דערציילט דעם שפּיטאלס־דאקטאר:

ביי דער אויספארשונג אין דער בוקארעשטער סיגוראנצא האט אים דער גענעראלסעקרעטאר פון דער פּאליציי מ י ל א צ י מורדיק געשלאגן מיט א ניקל־שטיק פון א גומי־שטעקן איבערן קאָפּ, אים געלאזט ציבונען צון א בענקל און א האלבע שעה לאנג געממיתט. דערנאך האט מען אים געבונען הענט אין פיס און אריינגעגעבן איבער נאכט אין קארצער אריין. דעם צווייטן טאג האט אים דער פּאליציי־קאמיסאר פּאנאווא דערקלערט, אז ער וועט געשלאגן ווערן צו טויט. מ'האט אים אריינגעפירט אין א טונק־לען רוים, ווו ס'האבן געהאנגען פארשידענע מארטער־געציינגן. מ'האט אים אנידערגעווארפן צו דער ערד, געבונען די הענד צו די פיס, צווישן די קניעס האט מען אים אריינגעריקט א שטאנג, וועלכע איז באַ־פעסטיקט געוואָרן אין מיט פון דעם רוים, מ'האט אים אויסגעטון די שיך און די הויזן, און אכט פּאליציסטן האבן זיך אלץ געביטן אים שלאגנדיק מיט גומי און האלץ־שטעקנס. נאך די מארטערנישן האט מען אים אראבגעלאזט און נישט קענענדיק גיין אויף די פיס, האבן זיי אים מיט א שטריק ארויפ־געצויגן צורופנדיק: שטיי אויף, ריר דיך!

סאלאמאן מוז פארבלייבן 15 טאג אין שפּיטאל, כדי ער זאל זיך היילן פון די ווּנדן, וואס זענען אים געבליבן נאך דער באקאנטשאפט מיט די בוקארעש־טער ארדנונגסהיטער. דער מיניסטער פאר אינערלעכע ענינים האט באשלאסן דורכצופירן אן אנקעטע און האט באאויפטראגט דעם פּאליצייפּרעפעקט פון בוקא־רעשט גענעראל נ י ק א ל ע א נ ו און דעם גענעראל־דירעקטאר פון דער ס י ג ו ר א נ צ ע זיי זאלן פעסט־שטעלן דעם גאנצן ענין...

צו דער אנקעטע פון דער שחיטה אין לופּעני האבן מיר נאך אן אנקעטע. זי וועט זיכער זיין אב־יעקטיוו, ווייל ס'פירן זי דאך די העכסטע פּאליציי־באאמטן...

ס'דערמאנט זיך, אז פארן קומען צו דער רעגי־רונג האבן די נאציאנאל־צאראניסטן צוגעזאגט צו באזייטיקן די סיגוראנצע, זייער פּאליציי־געזעץ האט אבער גאר נישט געטון אין דעם ענין.

דער פאל סאלאמאן מוז אונטערזוכט ווערן פון א פּארלאמענטארישער אויספארשונגס־קאמיסיע, ווארום ס'באשטייט א סכנה, אז די אינקוויזיטארן פון בוקא־רעשט וועלן נאך אויסגעצייכנט ווערן!

רוסישע ליריק.

א. נ. מאיקאָוו*)

דעם דיכטער, מאָלער, אוריאל
ב י ר נ ב ו י ם, זין, א ווייטן גרוס.
דער איבערזעצער.

אין אָסיען די בלעטער זיי טאנצן ארומעט,
אין אָסיען די בלעטער זיי זיפצן פול אומעט,
א סוף וועט אלץ נעמען — אָ היימישער וואלד — !
צום טויט שוין געמשפט, וועסט שטארבן גאָר באלד!

דער וואלד אויף דעם קלאָגן ער גיט נישט קיין אכט
ער שטייט ווי א שררה פון הימלען באוואכט
און ס'שטארקט אים און ס'האלט אים א מעכטיקער [טרוים
און ס'גרייט זיך צום פרילינג פול קראפט יעדער [בוים...

* * *

לויטער זילבער איז דער הימל,
לויטער זילבער זען די ימ'ן,
אין דער לופט א מילדער ווינטל!
אויף דער ערד ארום איז שלום
ווי ער הערשט אין דיין נשמה
נינא, ווען דיין הארץ נאָך טרערן
צווינגט דעם שטורם פון די תאוות;
ווען אין דיינע בלאסע באקן
שטייגט ארויף דאָס בלוט און רויטלט
און אין דיינע מילדע אויגן
גלאנצט די האָפנונג און פארגעבונג.

יידיש: אליעזר ש י נ ד ל ע ר.

*) אפּאָלאָן ניקאָלאיעוויטש מארקאוו, געבוירן 23־טן מאי 1821, געווען פון א בארימטער משפחה און א תלמיד פונם באוויסטן שרייבער גאנטשאראָוו (1812—91).

„יוגנט־שטימע" נר. 7

דערשינען.

רעדאקציע: Piaţa Eroului Necunoscut 2

יוועלן און זייגערס בוכהאלץ, נאָר רינגפלאץ 6

29 יאָר דאס פאר־טרויען פון די קונים.

פאַרן ייד. וויסנש. אינסטיטוט.

בוקאָווו. דעלעגאַט צום צוזאַמענפאַר.

דעם 24-טן ד. ה. האָט זיך געעפנט אין ווילנע דער ערשטע צוזאַמענפאַר פונם יידיש-וויסנשאַפט-לעכן אינסטיטוט. די בוקאָווינער „פריינט פון ייוו"א" האָבן דעלעגירט דר. י. בערנפעלד צום צוזאַמענפאַר.

באַגריסונגס-טעלעגראַמעס זענען אָפּגעשיקט געוואָרן פון פּרעזידיום פון ייוו"א, פון דער רעדאַקציע פון די „טשערנאָוויצער בלעטער" פון אַ רייע קולטור-אַנשטאַלטן און יידישע שרייבער פון רומעניע.

בריוו צו די „טש. בל."

אויף ווען וואַרט מען?

השובע רעדאַקציע!

לייענענדיק אין נומער 24 פון די „טשערנאָוויצער בלעטער" דעם אַרטיקל „נאָר וואַלן", האָב איך מיך דער-מאָנט אין דעם גרויסן כאַאָס, וואָס הערשט אין די אַנשטאַלטן פון דער קהלה און ס'האָט ביי מיר, און כ'גלייב, אַז אויך אַ סך אַנדערע זענען דער זעלבער מיינונג, אויפגעטויכט די ברענענדיקע פראַגע: אויף ווען וואַרט מען מיט די קהלה-וואַלן? דאַרף מען טאַקע דערפירן דאָס גאַנצע רומל ביז צום ענטגילטיקן צוזאַמענברוך?

באַזונדערס וואַרפט זיך אין די אויגן דער „מו-סטערהאַפטער" סדר, וואָס הערשט אין יידישן שפּי-טאַל. בסך הכל זענען דאָרט פאַראַן 69 בעטלעך, און דאָקטוירעס האָבן מיר, ברוך-השם, נישט מער און נישט ווייניקער ווי כּרוב צו 30 — אַ דאָקטאָר אויף צוויי בעטלעך. היינט ווי איז עפּעס דער איבּ-ריקער מעדיצינישער פּערסאָנאַל און די פאַרוואַלטונג, וועלכע מאַכן אויס אויך אַ פּאָר צענטליק.

אַ גענוי בילד וועגן דעם שפּיטאַלישן „סדר", וועט דעמאָנסטרירן פאָלגנדיקער פאַל:

יענע וואָך האָט מען געבראַכט אין שפּיטאַל אַריין אַ שווער פאַרווונדעטן יונגנמאַן, וועלכער איז איבער-געפאַרן געוואָרן פון אַן אויטאָמאָביל.

דער דינסטהאַבנדיקער דאָקטאָר האָט נישט גע-פונען אַפילו פאַר נויטיק צו לייגן אַ האַנט צו דעם פאַרווונדעטן און נאָר געגעבן באַפעלן דער קראַנקן-שוועסטער, וועלכע האָט זיך אָנגעשטרענגט צו דער-וועצן דעם דאָקטאָר.

ווען אייניקע פּערזאָנען האָבן אָנגעוויזן אויף דער פאַרלעצונג פון די פליכטן מצד דעם דאָקטאָר, האָט ער זיי אין אַ גאַנץ שאַרפער פאָרם אָנגעוויזן, אַז זיין זאַך איז נישט מער, ווי צו געבן אינסטרוקציעס דער קראַנקן-שוועסטער און זיי געבעטן... צו פאַר-לאָזן דעם זאַל.

אין באמת, ס'איז טאַקע נאָר קיין חדוש נישט. אַלע מאָנטאָג און דאָנערשטאָג בייטן זיך די זשע-רענטשאַפטן און די באַאַמטן זענען שוין צוגעוווינט, אַז מ'דאַרף טראָגן רכילותן פון דעם אויף יענעם, בכדי נושא חן צו זיין ביים נייעם פּריץ.

ס'האָט אויך גאָר ווייניק געהאָלפן, צו פאַרקלע-נערן דעם תוהו ובוהו, וואָס איז שוין געוואָרן אַ תושב אין די יידישע אַנשטאַלטן דער אַזוי גערופענער ביייראַט.

נאָר אַ געוויילטע קהלה וועט האָבן דעם נויטיקן אויטאָריטעט, און מיר ווענדן זיך דעריבער צו די פאַרטרעטער פון די אַלע פּאַרטייען, וועלכע גליווערן אויף זייערע בענקלעך אין ביייראַט: מאַכט וואָס גיכער וואַלן! ווישט אָפּ די שאַנד פון זשערענטשאַפטן!

י. ז., טשערנאָוויץ.

אַלע מיינע קרובים, חברים און פריינט אין גלות און אין ארץ־ישראל ווינטש איך אַ גמר התימה טובה צום נייעם יאָר.

נחום יצחק טווערסקי, יאַסי.

מיינע ליבע עלטערן אין אַמעריקע, ברידער און שוועסטער באַגריס איך מיטן נייעם יאָר און ווינטש זיי אַ גמר התימה טובה.

א. טווערסקי.

צוריקקערנדיק זיך קיין בוקאָווינע, ווינטש איך אַלע מיינע גוטע פריינט און חברים אַ גמר התימה טובה.

א. טווערסקי.

מיינע חברים, מיטגלידער פון רעדאַקציע „טשער-נאָוויצער בלעטער" — אַ האַרציקן „שלום-עליכם" און — הצלחה אין זייער פּראָדוקטיווער, קולטורעלער אַרבעט.

א. טווערסקי.

פעלץ־סעזאָן 1929—1930

איינאָרדונג.

פעלץ־אַטעליער

ל. גיפּס

טשערנאָוויץ

סטר. רעזשעלע פערדינאַנד 18

(הויפּטשטראָז 18)

אימפּאָרטירט פעלץ־לאַגער דירעקט פון לייפּציג.

ערשטקל. ברייטשוואַנץ־פּערזיאַנער

אויך פעלצמענטל פון 10.000 ליי און העכער

אָריגינאַל בערלינער און ווינער מאָדעלן.

פיינסטע אַרבעט נאָך מאָס

פון אייגענע ווי אויך פון מיטגעבראַכטע מאַטעריאַלן.

געגרינדעט אין יאָר 1899.

די

טיפּאָגראַפיע

מ. עבנער

טשערנאָוויץ, הויפּשטראַס 8

ליפערט פּראָמפּט און ביליק בלערליי דרוק-סאָרטן, ציי טונגען, בראָשורן, בריפן און קוווערטס, מעמאָראַנדן אַפישן, עטצ. עטצ.

שטאַמפּיליען - ערצייגונג.

זעצ-מאַשין- און סטערעאָטיפּי-באַטריב.

צו אונזערע אַבאָנענטן!

מיר בעטן אונזערע השובע אַבאָנענטן, וועלכע האָבן אינאיינעם מיטן פריערדיקן נומער באַ-קומען אַ פּאָסט-מאַנדאַט, אַז זיי זאָלן זיך באַנוצן מיט דימאַנדאַטן און אונז שיקן דעם אַבאָנע-מענט-אָפּצאָל!

ס'איז איבּריק אָנצווייזן, ווי שווער ס'קעמפט אַן אומאָפּהענגיקע יידישע צייטונג פאַר איר קיום. אין די 22 וואָכן זייט איר דערשיינען, האָבן מיר זיך באַמיט צו זיין אַ טריבונע פאַרן פרייעם יידישן וואָרט, און פאַר אַלגעמיינע קולטור-אידעען. די צושטימונג וועלכע מיר האָבן באַקומען פון אַלע קעגנטן פונם לאַנד איז דער בעסטער באַווייז, אַז מיר דערפילן אונזער שליחות מיט ערנסט. נאָך אַ סך אויפגאַבן מוז פון אונז רעאַליזירט ווערן. די „טשערנאָוויצער בלעטער" מוזן פאַרברייטערט ווערן. אַ ליטעראַרישע און וויסנשאַפטלעכע ביילאַגע מוז זיין אונזער נייסטער אויפטו, און מיר מוזן שאַפן אַ פאַרבינדונג מיט די יידיש-שאַפנדיקע צענטרען אין די אַנדערע לענדער.

העלפט אונז דאָס דערגרייכן! יעדער נייער לעזער איז אַ מאָראַלישע און אַ מאַטעריעלע שטיצע איז אַ הילף פאַר אונזערע באַשטרעבונגען!

באַצאָלט אייער אַבאָנעמענט און ווערבירט נייע לעזער!

די אַדמיניסטראַציע.

אַדוואָקאַט

לואיס הויסקנעכט

האָט דערעפנט זיין קאַנצליי אין דער

נייע-וועלטג. (סטר. מאַראַשעשטי) 16

אונטער דער לייטונג פון אַ געניטן קענער פון דער רומענישער שפּראַך און ליטעראַטור הויבט אָן אין די נאָענטסטע טעג אַ

קורס פאַר רומעניש

(פאַר דערוואַקסענע). אינפאָרמאַציעס: סעקרעטאַריאַט ייד. שולפאַריין, יידיש הויז, II. - שטאָק.

פאַרבעריי און כעמ. רייניקונג

„RECORD"

א. גראָס,

טשערנאָוויץ: רוסישעג. 7: ראַטהויזשטר. 25.

ריי ניקט, פאַרבט אַלצ־ינג

ספּעציאַל-אָפּטיילונג: הערנהויט-רעפּאַראַטורן

אונזער האַרציקסטן דאַנק דעם הער

דאָקטאָר סאָלאָמאָן

פון בריטשעווע

פאַר זיין געטרייער באַהאַנדלונג פון אונזער זונאַלע, אַ דאַנק זיינע אָנשטרענגונגען איז אונזער קינד גע-נעזן געוואָרן פון זער אַ שווערער קרענק.

אַרטיסט אַברהם אַש און פרוי.

צושניידערקורס פאַר הערן־שניידער פון דער געזעלשאַפט „אָרט"

אין טשערנאָוויץ.

די געזעלשאַפט „אָרט" אין טשערנאָוויץ, האָט בדעה צו דערעפנען נאָר אין גיכן, ווען ס'וועלן זיך נאָר מעלדן אַן אַנטשפּרעכנדיקע צאָל פון אינטערעסענטן, אַ

צושניידערקורס פאַר הערן־שניידער

אונטער דער אָנפירונג פון דעם אַבסאָלווענטן פון דער פּאַריזער צושניידער-אַקאַדעמיע הער נתן מאַנגער. — דער קורס וועט דויערן 5—6 חדשים. — דאָס לערן-פּראָגראַם נעמט אַרום אַלע טעאָרעטישע און פּראַקטישע למודים פונם צושניידער-פאַך. — איינשרייבונגען: טעגלעך אין דער ביוראָ פון „אָרט" טעמפּלגאַס 8 (אין הויף) פון 1—9 פאָרמיטאָג און פון 3—4 נאָכמיטאָג

ייד. פאָווילאָן־טעאַטער — רוסישעגאַס 22.

גאַסטשפּיל לערנער־זיידערמאַן

פרייטאָג, דעם 25-טן אָקטאָבער 1929

פּרעמיערע:

גאָלדענע חלומות

שבת דעם 26-טן און זונטאָג דעם 27-טן

נאָכמיטאָג - פאָרשטעלונגען:

דאָס

דאָס מאַמאַלע און איינמאָל

אים מאַי

זונטאָג, דעם 27-טן, אָוונדס:

גאָלדענע חלומות

קורצער גאַסטשפּיל

טעאַטער־סטודיע „גאָלדפאַדן"

8-טן נאָוועמבער

רעזשי: דוד הערמאַן.

Editor şi Redactor răsponsabil : S. A. Soifer.

Tipografie E. M. Ebner, Cernăuţi, str. Regele Ferdinand 8